

בינת ההלכה

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

גליון מס' קצח פרשת ואתחנן תשפ"ג

והפסקי תשובות

תמצית הלכות אקטואליות

על פי השו"ע והמשנה ברורה

כתב המחבר באורח חיים (תקנח, א) "בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי. הגה: ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר (הגהות מיימוני); אם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א', מותר לאכול בשר ויין יום ב', אבל בלילה אסור מפני אבילות של יום (מהרי"ל).

פסקי תשובות אורח חיים סימן תקנח

ברכת 'שהחיינו' וסעודת סיום בליל עשירי

סעי' א', שו"ע: מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי וביום עשירי. רמ"א, ויש מחמירים עד חצות היום ולא יותר. ובשע"ת שלנוהגים לא לברך שהחיינו מ"ז תמוז, גם בליל ויום עשירי אסור, ויש הכותבים שלענין 'שהחיינו' נכון להחמיר גם לאחר חצות היום, כל יום עשירי, ומאידך מצינו מקילים לברך שהחיינו גם בליל עשירי.

יש אומרים שאף כי בט' הימים אסור למהר או לעכב סיום מסכת כדי לגומרה דווקא בימים אלו, מ"מ לענין מוצאי ט"ב יודו שמותר לעשות כן, ואכן מצינו מנהגי גדולי ישראל שהיו מהדרים לעשות סעודת סיום במוצט"ב לזכרון שימים אלו יהפכו לנו לששון ולשמחה.

רחיצה, כיבוס, החלפת בגדים, נגינה, בליל וביום עשירי

שם: שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל וביום עשירי. ובמ"ב (סק"ג) וה"ה שלא לרחוץ במרחץ ולספר ולכבס עד חצות. והיינו שנוהג כל הדינים הנוהגים מר"ח אב עד התענית, לפי שרובו של בית מקדשנו נשרף בעשירי, ולכן אסור ללבוש בגדים מכובסים, לקנות או לתפור בגדים חדשים, וכן אסור לשמוע שירה, וכל כיוצא"ב כפי המפורט בסימן תקנ"א.

אמנם, כיון שלדברי המאמ"ר (המובא בביה"ל ד"ה עד) אין איסור בליל וביום עשירי אלא בבשר ויין ולא בכל הדברים הנוהגים בט' הימים, לכן אף כי קשה להקל בזה (כדברי הביה"ל) מ"מ בשעת הדחק וצורך גדול, כגון הנוסע מביתו לזמן ממושך בבוקרו של יום עשירי יש להקל לכבס, וכן יש להתיר להתרחץ ולהחליף בגדים למי שסובל מזיעה ומריח רע.

ט"ב שחל ביום ה' - רחיצה, כיבוס ותספורת, בשר ויין, במוצאי התענית ובער"ש

מ"ב סק"ג: לרחוץ במרחץ ולספר ולכבס - כשחל ט"ב ביום ה' שאז יום עשירי הוא ער"ש מותר בכל זה לכבוד שבת. והסכימו האחרונים שכבר באור ליום שישי - מוצאי התענית מותרת הרחיצה וכיבוס ותספורת, אמנם דווקא כשעושה לכבוד שבת, אבל אם בדעתו להתרחץ שוב למחרת אין היתר להתרחץ גם במוצאי התענית עד חצות יום המחרת, וכן אין היתר לכבס אלא בגדים לכבוד שבת אבל לא בגדים של ימות החול, ואכילת בשר ושתית יין אסורה עד חצות, כבכל שנה, דלא כאלו הטועים בזה, ויש הכותבים שגם לענין תספורת נכון להחמיר להמתין עד אחר חצות.

באורחות חיים סק"א מביא בשם שו"ת מור ואהלות ס"י ל"ט שיש לו בקבלה מהרה"ק רלו"י מברדיטשוב זי"ע שפי' דברי המג"א שהכל מותר הכוונה גם בבשר ויין (והיינו משחרית דיום ו' דבמוצאי התענית אסור מחמת אבילות של יום), ולפי דבריו הכוונה דבשנה כזו לא גזרו חז"ל כלל דיני אבילות ביום ו', ועיין בשו"ת מחזה אליהו שם דג"כ מסיק כן מכח כמה ראיות, ולפי"ז מותר הכיבוס הרחיצה והחלפת בגדים אף שעדיין אין כוונתו בהם לכבוד שבת.